

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: VI

Ankara, 20 Haziran, 1929

Sayı: 134

BİR TERBİYE MESELESİ

Bir memlekette umumî terbiye siyaseti denildiği zaman, hatıra çok karışık ve pek çetrefil bir mevzu gelir; filhakika. alelumum mektep içindeki ve mektep dışındaki terbiye müesseseleri ve teşkilâtı, terbiye aletleri ve gayeleri o kadar mütenevvidir ve o kadar sayısız amillerin tesiri altındadır ki, bunları bir mecmuanın musahabe sütunu içine sıkıştırmak, şüphesiz kimsenin hatırlarından geçemez; ben de burada, daha fazla mütehassısların boynuna borcolan böyle ağır bir meseleye değil, belki bu mesuliyetli işin yalnız tek bir noktasına umumî bir alâkanın mevzuunu teşkil ebecek tarzda sadece temas edeceğim.

Öyle gözüküyor ki, bugün bilhassa orta tahsil sıralarında oturan genç nesil, bundan evvelki nesillere göre, manen daha az mektep içindedir, mektebe bağlıdır., ve ruhunda tedris ve terbiye aletleri, amilleri ve usulleri daha az yaşamaktadır; denebilir ki, liselerimiz, yeni yetişmekte olan nesil için, adeta kolayca ısınmak-sızın ve sevmeden evvel itaat ederek hatta tahammül edilmesi zarurî bir teşkilâttır: genç bir ömür parçası, ister istemez bu teşkilâtın divarları arasında günler, aylar ve seneler iple çekilerek geçecektir.

Bu hissi, belki izam ediyorum ve belki de bukadar katı ve kara şekilde bunu hiç bir talebe duyuramıştır; fakat öyle zannederim ki, munsif bir talebe kendi içini yokladığı zaman, ne de etrafını tetkikten ruhu yorulmamış bir muallim, hatıralarını ve müşahedelerini tekrar gözden geçirirse, bugünkü lise talebesinin ruhunu, hergünkü düşüncelerini ve duygularını dolduran şeylerin, eskiye nispetle, çok daha fazla mektep haricindeki hayat olduğunu inkâr etmez.

Bunun, bu duygunun ve düşüncenin alâmetleri vardır: onların başında bilhassa mektebe ve mekteple alâka

dar şeylere dair talebe ruhunda, fevkalâde bir kolaylıkla menfi hükümlere doğru uyanıveren temayüllerdir. Sık sık her muallim işidir: “Bu dersi okumanın faydası nedir?,” “Bu kadar ağır gösterilmesinin, bu kadar tafsilatın bize ne lüzum var? Mektepte nizam ve intizamı istihtaf eden umumî veya hususî kaidelerden ve usullerden başlayarak bunları tatbik ile mükellef olanlara kadar bir çok şeyler, çok defa talebenin zekâsına, fuzuli işler ve dar çerçiveler şeklinde inikâs eder. mürebbilerine karşı tereddüde, itimatsızlığa ve hatta kaidekırıcılığa doğru muhtelif şekillerde başgösteren menfi bir heves, çocuğun veya gencin, mektep içinde sarf ettiği itiyatla ruhunda beslediği ve kuvvetlendirdiği, sevdiği tipik bir zekâ eseri olmaktadır.

Öyle zann ediyorum ki, bu hâl, ne tesadüflerin, ne de şahsî kusurların eseridir; ve ancak bundan dolayı bunu kayde, umumî bir münakaşaya koymağa ihtiyaç vardır. Meseleyi temamlı müşahhas bir şekilde göz önüne getirmek ve yanlış bir telekkiden kurtarmak için şunu da ilâveye lüzum görüyorum: talebe ruhu için çok karakteristik olan bu vaziyet, umumî ve daima bir tarzda değil, belki vakit vakit, mühim bir hadise, bir hüküm veya bir karar karşısında, bazan hasarı bir talebenin sözünde, bazan en umulmadık sakın ve müvazeneli bir gencin hareketinde müşahade edilir: ekseriyetle filan muayyen vakanın, hükmün veya kararın hususî bir neticesi deye ehemmiyet verilmeden geçilen bu münferit tezahürler, dikkat edilirse, tamamen tebellür etmemiş olmakla beraber tenakuzsuz ve az çok sarif bir zihniyetin eserleridir.

Acaba faydasından daha fazla zararlı olması kabul edilebilecek olan bu halin sebepleri nedir?

Bu suale toptan bir cevap vermek mümkün olsa bile, böyle bir cevabın

bize, meselenin herhangi bir cephesini halletmek kudretini bahşedeceğini zannetmem; ve hatta öyle tahmin ederim ki, üzerinde çok karışık müessirlerin rolü sarahatla sezilebilen bu marazî halin ortadan kaldırılması için evvelmirde bütün tezahür şekillerini tespit etmek ve talebenin daima safolan, temiz ve iyiyi istiyen ruhu içinde bu halin hangi şartlardan gıda aldığını birer birer bulmak lâzımdır.

Yalnız bu kadar nazik bir terbiye meselesi üzerinde düşünürken, her hangi bir terbiye kitabının ve müdevven bir terbiye usulünün derhal yardımımıza koşan inananlardan değilim; aynı zamanda hükümlerimize, bilerek bilmiyerek isteyerek istemiyerek, birbirini takip eden nesiller arasında daima mevcut- gizli, fakat inatçı bir cidalin tesir etmemesini temine çalışmak lâzımdır. Ancak o zaman mesele gözümüzün önünde daha fazla canlı olarak tecessüm eder.

Bütün dünyada olduğu gibi, ve belki de çok daha fazla bizde, orta tahsil sistemi, hayata intibaksızlık göstermektedir; bozuk giden, maksadına uyamayan ve arızalı işleyen biri makinenin çıkardığı garip bir ses, lisenin ahengini bozuyor. İçimizden bir çıksa da şöyle söylese: “bugün liselerde okutulan dersler arasında, Darülfünun derslerinden daha fazla yabancılık vardır,, bana öyle gelir ki, bu zat, hiç te mübalağa etmiş olmaz; bir başkası da dese ki: “sinema, dans, spor ve bütün cinsî zevkler, lisenin en nefis dersinden ve en mutena teşkilâtından daha çok, çocukları, dışarıya, dışarının pek te temiz olmıyan köşelerine sürüklüyor,, ben bu sözü söyleyeniyi tekzip edecek vakaları pek nadir gördüğümü ilâve ederim.

Maarifimizde eksik olan programlar ve yeni usuller değil, bence, kuvvetli, sıhhatli bir hayat telâkkisidir.

MEHMET SERVET

Millî Şair MeHmet Emin'in Altmışınıcı Yıl dönümünde

Duygularımızı yabancı sözlerle söylemek marifet addolunduğu bir sırada "Ben bir Türküm,, şirile bizim kalbimize ilk ateşi veren şair Mehmet Emin B. bu hafta şerefli ömrünün altmışınıcı senesine girdi. Milliyet şuurunun hissolunmadığı devirde bize özdimizle kendi duygularımızı, milletimizin sıcak ve samimî benliğini anlatan Mehmet Emin'e karşı bugünkü gençlik pek çok şeyler borçludur. Türk gençliğinin şiarı kendisi için çalışan büyüklerini unutmamaktır. Bugün altmış yaşına basan şairimiz hakkında gençliğin ve memleketin duyduğu şükran ve minnet duygularını tekrar etmek üze ve 6 Haziranda Adliye Vekili Mahmut Esat B. F. milliyetçi şair şerefine bir ziyafet tertip buyurmuşlardır.

Bu samimî toplantıda Maarif ve Maliye Vekilleri ile bir çok yüksek zevat bulunmuşlar, ve sırasile Adliye Vekili Mahmut Esat, Maarif Vekili Cemal Hüsnü, Hamdullah Suphi beyefendiler, kıymetli şairimiz hakkında gençliğin ve memleketin duygularını en iyi bir üslûp, en iyi bir ifade ile anlattılar, bu tarihî nutukları aynen "Hayat,, sütunlarına geçirmekle derin bir memnuniyet duyuyoruz.

Mahmut Esat Beyin nutku — Efendilerim,

Türk ırkının değerli yüksek şairi muhterem Mehmet Emin Bf. altmış yaşına girmiş bulunuyor.

Bunu fırsat bilerek diledim ki Çamsakızı Çoban Armağanında, Türk Sazında, Mustafa Kemalinde ve bütün bir ömründe, dağlarda, ovalarda, kırlarda, şehirlerde hep millî mefkûremizi çalan ve onu yanan tutuşan bir aşk içinde dinleten, aziz millî şairimizin bu gece etrafını alalım. Onun altmışınıcı yıl dönümünü bayramlıyalım.

Türkün millî şairine borç duygularımı sunmağa koyulduğum bu ufacak ziyafetimi şereflelendirmegi esirgemediniz beni taltif ettiniz. Ona ve hepinize teşekkür ederim.

Efendilerim,

Millî şairimizin türk duygularıyla işlenmiş yüce eserlerinin dalgaları asil Türkiyemizin hudutlarını aşarak ırkımızın dilini söyleyen bütün bir türk dünyasının gönlünde yeretti.

Türküm, Allaha şükrederim

ki Türk olarak doğdum ve hep onu duydum. Fakat Türk milletinin aziz şairi Çamsakızı Çoban Armağanında:

Ben bir Türküm, dinlm cinsim uludur
Sinem özüm ateş ile doludur
İnsan olan vatanının kuludur
Türk evladı evde durmaz giderim.

"Mustafa Kemal,inde,

Türk ırkının Gazi reisine işaretle:

Bu sesin geldiği yere göklerden,
Güneşin yolundan kartallar iner
Bu sesi en ıssız, en uzak yerden,
Saçları dalgalı aslanlar dinler.

Ve gene hep ona hitapla:

Şu arzın o aziz evlâdısın ki
Sesinde dünyanın davaları var
Her eyi toprağın üzerindeki
Mazlumlara seninle bir gurur dayar.

"Türk Sazında ırkdaşlarına diyor ki:

Hayır asla istemem ki ben seni
Hatta bir bal arısının dikenini
İğne ucu zehrile incitsin
Biz ayrı gövdelerde bir canız
Acımızı bir yürekle duyaız
Senin kinin benim için aynı kin
Sen ne vakit yaralansan da insan
Ben güllerden meltemelerden her şeyden
Kandan başka hiç bir koku duyamam

"Ey Türk Uyan,,ında:

Milliyetler asırlardan akıp gelen sellerdir
Önlerine ne çıkarsa sürür, yıkar, devirir

Fakat bütün bunları haykırdığı ve çaldığı zaman neler duymadım ve duymadılar!

Aziz Mehmet Emin, Türk

milliyetçiliğinin coşkun hislerini sazının telleri arasından derin bir samimiyetle ilk defa döken, yükselten türk oğludur. Bu vatanda millî hareketin ilk nağmeleri de bu sazın tellerinde çalındı.

Aziz Mehmet Emin o varlıklardandır ki kadri bazı faniler gibi musalla taşında değil, fakat sağlığında bilinecek, diri ve dinç eserlerinin önünde yâranını safalmış, el bağlamış görecektir.

Efendilerim,

Millî şairimizin altmışınıcı doğum yılını bayramladığımız bir sırada Türk milliyetçiliğinin mukadderatı etrafındaki bir düşüncemi güzide heyetinize söylemekten kendimi tutamıyacağım. Müsaadenizi rica ederim:

Bugün sağa sola yalpa vuran demokrasiler millî duyguları Sezar devirlerinden ileri geçiremeyenler ve nihayet milliyetçiliği yalnız bir zümreciğin şöhret, şan ve faydalarında görececek, anlayacak kadar fikir sahalari görüş zaviyeleri dar olanlardır. Bunlar esasından sarsılmış, tereddiye yol almışlardır. zafer-

leri içinde mağrur olan bu demokrasilerin yakın bir günde tıpkı zamanları yenen ve civarlarından geçen yabancıları azametlerine hayran bırakan, fakat içleri yoklanınca bir tutam kül olmuş ölü taçdarlar ve mezarlar sükûnu yaşıyan Mısır ehramlarına benzemeleri beklenebilir.

Bence garbın muasır demokrasilerinin belli başlı ızdırabını burada görebiliriz.

Türk Cümhuriyetinin ve onun tekmil icabatının en diri kuvveti muasır ilmin prensiplerine göre şuuru ve disiplini yerinde millî varlığın, millî sâyin bütün an'a-

selmek kendisine mukadder bir zafer bayrağımız vardır. Sağ olsun Gazi Mustafa Kemal Hazretleri !

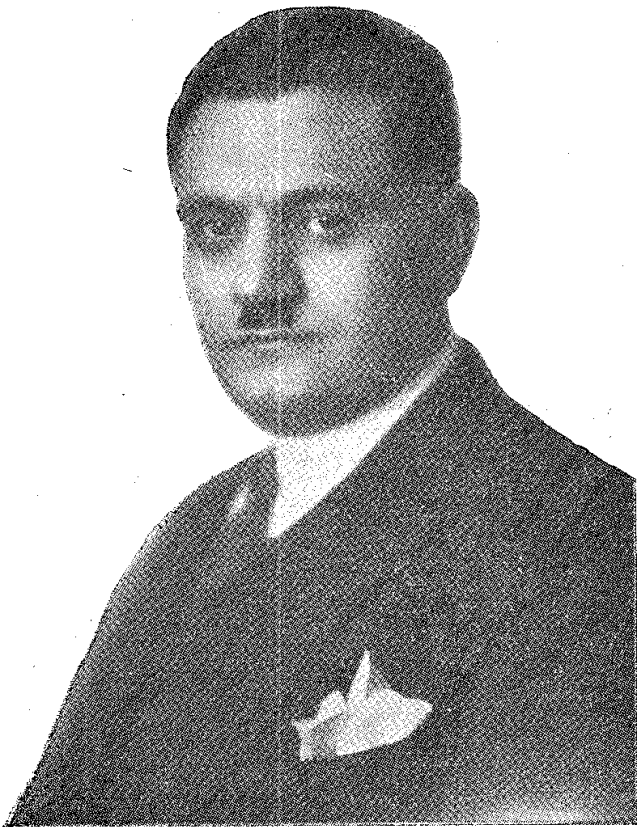

Millî Şairimiz Mehmet Emin Beyef.

Cemal Hüsnü Beyin nutku

— Aziz arkadaşlar,

Otuz sene evvel muhitinin lâkaydisi içinde Türk benliğini

Mf. vekili Cemal Hüsnü Beyef.

nelerini faydalı kılan, çalışmanın, çalışanın, millî işin ve işçinin değerine, emeğine göre mutlaka payını ayıran, fikrin hakkını veren milliyetçilikte aranmalıdır.

Zaten bu yolu tutmuş bulunuyoruz, muvaffak olmamamız için önümüzde hiç bir mâni, bir engel yoktur. Her şey bizi cebren muvaffak kılacak kadar boldur. Kaldı ki tarihteki rolü hep yaratmak ve yaşatmak olan ve tarihe daha pek çok söyleyecekleri bulunan Türk soyundanız.

Kaldı ki Türk milletinin Gazi Reisi gibi elimizde her an yük-

Hamdullah Suphi Beyef.

temiz Türk dili ile uyandırmaya çalışan millî şairimiz Mehmet Emin beyfendinin, ne bahtiyar-

lıktır ki, altmışıncı yıl dönümünü, tamamen milliyetçi ve baştan başa mütecanis, cümhuriyetimizin hür vatandaşı olarak kutluluyoruz.

Türk milliyetçiliğini diriltmek, türk dilini halkın anlayacağı şekle dökmek yolunda o zamana kadar sarfedilen emekler ve gayretler Mehmet Emin Beyfendinin türkçe şiirleri ile tamamen tebellür etmiş ve türk milliyetçiliği artık kat'i bir cereyan haline gelmiştir.

Ben bir Türküm, dinim einsim uludur.

Diyen büyük millî şair, lisanını yalnız halkın lisanı yapmakla kalmıyor, aynı zamanda mevzularını da Türkün yıkık kulübe-

Adliye vekili Mahmut Esat Beyef.

sinden, çökmüş damından, harmanındaki alın terinden ve gurbetteki cefa ve mihnetten ahyordu. Türk ediplerinin var olmıyan hayatlarından, halka yalancı menbalardan ilham almalarını bağırıyor ve diyordu ki:

Biz o şiiri isteriz ki çifte giden babalar,
Ekin biçen genç kızlarla odun kesen analar

Yanık sesi dinlerlerken göz yaşların
silsinler !

Büyük şair, vatana karşı olan aşk ve ferağı de yani kuvet ve heyecan ile telkin ediyor ;

Hangi Türktür, gerdanına urgan kement
urdurur,
Hangia Türktür, mescidine canlı kule
kurdurur,
Milletimiz köle olmaz, böyle günde kim
durur.
Biz Türkleriz, Kızılırmak olur böyle taşarız.

Bir digerinde :

Ey Türk eli, ey vatan! sen her yerde ulusun.
Eski, yeni, tatlı yanık sesler ile dolusun,
Sevgi, gençlik, istek, sağlık feda olsun yola!

diyor.

Şair saltanata ait mefharetleri hiç bir zaman diline dola mamış, asıl halkın malı olan mefahiri terennüm etmiştir. Mehmet Emin Bey en geniş manasile demokrasinin şairidir. Bir türk ferдинin başka memleketlerin taçlar giyen sultanlarından, daha kuvvetli olduğunu, bakınız ne gür bir sesle haykırıyor :

Onun, aziz vatanının koyun güden evladı,
Başka yerin elmas taçlı hakanından uludur!

Türk milliyetçiliği, işte, bu açılan yolda gittikçe hızlandı.

Bu vesile ile türk milliyetçiliğini uyandırmaya çalışan ve hepimizin zihninde hürmetle yaşıyan diğer büyük türk hadimlerini, İsmail Gasprinski'yi, Necip Asım Beyi, Zıya Gökalp'ı, ve şimdi bizi huzurları ile şeref lendiren Akçora oğlu Yusuf ve Ağa oğlu Ahmet Beyleri de yât ve tezkâr etmeği vazife bilirim.

Kalpleri ile, fikirleri ile birbirlerine bağlı olan milliyetçi gençler Meşrutiyetten sonra ideallerinin mabedini yaptılar: Türk Ocakları! Türk Ocakları akla gelirken, aynı zamanda aziz Hamdullah Suphi Beyi hatırlamamak kabil değildir.

On sekiz senedir dinmiyen bir azim, sönmeyen bir aşkla kendisini Ocaklara vakfeden bu değerli arkadaşımız hayatta her şeyini bu mabede hasretti.

Bu yüksek ve temiz mabedin alınları yukarda, gözleri ideallerinde yürüyen imanlı salıklarının

memlekette milliyetçiliği tam bir akide haline getirdiler. Bugünkü ocaklar ilk zamanlardaki heyecanlı ve coşkun faaliyetlere zemin olamıyorsa bu onlara ilk çizilen programın artık kâfi gelmediğine âlâmettir.

İnkılap içinde yetişen türk gençliği şimdi yeni şeraitin yarattığı kesif hayatiyete cevap verecek muayyen ve müspet veçheler üzerinde yürümek ihtiyacındadır. Aynı zamanda ilave edeyim ki, bu veçhelerin istihdaf ettiği fikrî faaliyetler her ideal hareketinde olduğu gibi yalnız aşk ve alâkanın inzibatı altına girebilirler.

Yetişecek yeni nesil aşk, feragat ve iman nesli olacaktır.

Bugünkü nesil mazinin bütün artıklarını, kanı, rahatı ve sayısız fedakârlıklarla ile tasfiye etti ve hâlâ de etmektedir. Bu tasfiyede her nevi mükellefiyet ve mecburiyetleri irgilmiyerek kabul ediyor.

Hakikî şahsî saadetler memlekette ancak umumun müşterek saadeti kaydı ile istihsal olunabilir. Tarihe karşı en büyük vazifeleri yüklenecek olan yarınki nesil, en derin saadeti nefsinin idealine vakfetmekte bulabilecektir.

Bu gece yıl dönümünü tes'it ettiğimiz büyük Şairin görüş hudutları da siyasî coğrafyanın hatları içinde kalmadı.

Ey milletim yüz milyon senin neslindir!

Sözü türk ırkının nihayetsiz kuvvet ve vazifelerini sarahtle işaret ediyor.

Filhakika en eski medeniyete sahip olan ırkımız tarihte devirler vücuda getirmiş ve büyük cereyanlara yol açmıştır. Son günlerin çok şöhret alan bir tarihçesi Amerika'nın keşfinin, Avrupa'ya puslayı, haadı ve seyahat imkânlarını getiren Türkler sayesinde vuku bulduğunu söylüyor ve diyor ki:

“Türkiye, Orta Asya ve Çin, her vakit dünyanın merkezi oldukları için buralarda hakikî bir refah ve istikrar teessüs etmedikçe diğer cihan aksamının rahat yüzü görmesine imkân tasavvur olunmaz.,,

Bu müverrih »Weis»tir.

Dünyaya bu rahatı temin eden Türkün yetiştirdiği Büyük Evlâdının mucizesidir.

Bu mucize tamamen bitmiş ve mahvolmuş Türk imparatorluğunun ankazından yepyeni ve bütün medenî mefhum ve mevzulara uygun bir millet ve bir müstakil memleket halkeden Büyük Gazinin mucizesidir.

Ondokuzuncu asırda ve yirminci asır iptidasında Afrika, Avrupa'nın tam bir müstemlekesi oldu. Bu defa nazarlar daha büyük bir iştah ile Asya'ya döndü. Mütefevvik millet nazariyeleri yaratıldı.

Umumî harp bu nevi nazariyeleri artık tatbik sahasına intikal ettiriyordu.

Diğer taraftan, aynı nazariyeler manda ismi altında, hukukî müesseseler haline de getirildi, Asya, Afrika oluyordu.

Gazi bu esaret gömleğini yırttı, hazırlanmış tertibi altüst etti.

Demek istiyorum ki Türkiye'nin canlanmasıdır ki Asyayı, Afrika olmaktan kurtardı ve gene bu suretledir ki: Asya tarihinin cereyanı değiştirildi ve bir kıtanın esir mesaisi yerine serbest ve müstakil insan ve mecmuaların dünya medeniyetine faydalı olmaları vaziyeti tesis edildi.

Tarih bu hâdisenin kettiği yeni devri lâıyk olduğu büyük ehemmiyetle tespit edecektir.

Büyük Şairimiz Gazi'ye hitaben :

Gözlerinde dünyanın davası var ! diyor.

İspat edilen dava gösterir ki gelecek davalarda da türk milleti, türk milliyetçiliği aldığı vazifeleri görmeyi bilecektir.

Milliyetçiliği, demokrasiyi ve lisanımızı bu kadar ruhumuza yakın bir surette terennüm eden aziz şairimizin, başımızda Büyük Reisimiz olduğu halde, türk dünyasının gelecek çok mes'ut devirlerinde ve yeni eserleri ile daha birçok senelerini kutlulamağı candan dilerim.»

Cemal Hüsnü Beyden sonra Hamdullah Suphi B. söz almış, uzun ve heyecanlı bir nutuk söylemiştir.

Hamdullah Suphi Beyin nutku

— Mahmut Esat Beyefendi ; Kısa bir zaman zarfında, ikinci defadır ki davetinizle sizin etrafınızda milliyet cereyanının belli başlı bir takım simalarını toplanmış görüyoruz. Bu akşamki davetiniz Türk vatanında şirin din yaratmağa çok müsait olan lisanı ile bize birinci olarak, türklük muhabbetinden, ona sadakatten bahseden millî şairin takdisine hasredilmiştir. Bilseniz bu düşünce bizde ne kadar memnuniyet ve şükran uyandırdı. Size eski bir hatıramı anlatacağım : Henüz mektep sıralarında tahsil senelerini geçiren bir çocuk iken doğumunun altmışıncı senesini tebail ettiğiniz millî şairi çok güzel bir kitabın sahifeleri arasında tanıdım. Ruhu memleket hislerine, millet düşüncelerine yavaş yavaş uyanan bir gence bu kitapla ne asil bir hidayet kuvvet erişmişti. Tesalya muharebesi henüz başlıyordu. Cetlerimin yadigarı olan bir evin balkonunda yaşı benden biraz büyük olan hemşireme, Marmaranın mayi meydanına bakıyorduk. Aptülhamit devrinin

Haliç mezarlığından çıkan harp gemileri yedi sekiz saat zarfında ancak karşımızdaki sahaya gelmiş suların üstünde bir türlü kımıldamayan sandıklar gibi kalmıştı. Kız kardeşimle beraber akşamın bakır aydınlığı içinde yolalamayan ve gûya memleket müdafaasına giden bu gemileri seyrettik. Kardeşim bana sordu: Hükûmet bu gemilerle mi bizi koruyacak? Henüz çocuk denecek bir yaşta idim. Fakat erkeklik haysiyetim bu sözlerden kırılmıştı. Ellerimin içinde o anda bir kitap duruyordu. Millî şairin Türk milletine hitap eden ilk şiirleri o kitabın içinde idi. Bilmiyordum ki memleket aşkını kalplerde tutuşturacak, Türk milletine ruh verecek, onu bir mefkûre etrafında bağlayacak ve genişleye genişleye nihayet koca bir cereyan halinde yeni bir devrin doğmasına sebep olacak kuvvetleri taşıyan bir kitap elimin içinde imiş.

Aziz arkadaşlar, bilirsiniz, başlamak zordur. Başlamak bir işe girişmek için yaptığımız ilk hamle daha sonra gelen teşebbüslerin maruz olmadığı bir takım müşkülâtla karşılaşır. Başlamak şerefi şereflerin en büyüğü sayılır. Ufacık bir tencerenin kapağını oynatan buhar karşısında, burada bir kuvvet vardır diyen Denis papen'le bugünkü şemendiferleri işleten, ummanlara mahsus büyük vapurları harekete getiren cihazların müpdî'leri arasında farklar vardır. Fakat buhar kuvvetini keşfetmek şerefi tencerenin karşısında o büyük kuvveti işaret eden ilk dâhinidir. Bizde bir çok kimse bir çığır açmanın, bir şeye başlamanın kıymetini unutmağa hatta inkâr etmeye çok müsait bir ruh taşırlar. Asırlardır yalnız resmî devlet adamları etrafında bir edep ve hürmet tavrı almağa

alışmış olan yerlerde fikir ve san'at adamlarını takdis etmeyi öğretmek yalnız bizim için bir minnettarlık borcu değil, aynı zamanda millî terbiyenin en fazla muhtaç olduğu bir esası ortaya koymak, bir mezhep haline geçirmektir.

Bunun için Mahmut Esat Beyfendi size çok müteşekkirimiz. Milliyet şairleri dünyanın her tarafında mensup oldukları milletlerin bedbaht günlerinde ortaya çıkan yeni peygamberlerdir. Sabahın ilk saatlerinde henüz güneş doğmadan evvel, toprak yekpare bir gölge içinde uyurken manzaranın bir köşesinde parlamaya başlayan bir su birikintisi görürsünüz. Henüz güneş doğmamıştır. Henüz ışık bir menbâdan taşarak etrafı aydınlatmamıştır. Fakat o gölgelerin ortasında parlayan su, parçası göklerin içinde yavaş yavaş beliren, ilk aydınlığı kendisinde toplayarak etrafına dağıtan bir unsurdur. Milliyet şairleri, milletlerin henüz gaflet içinde yaşadıkları zamanlarda göklerde dağınık olan esrarengiz ışıkları kendi dehalarında toplar ve etrafa uyandırıcı bir aydınlık halidde dağıtırlar. İtalya'da bir Dante, Rusya'da bir Puşkin, Almanya'da Arnt, Macaristan'da bir Petöfi, bir Toldi, Yunanistan'da bir Kostî Palmas, Romanya'da bir Vasil Aleksandri, Dağınık musevî milletleri içinde bir Gordon, Bulgaristan'da bir İvan Vazof bizim millî şairimiz gibi memleketlerinin ve milletlerinin perişan ve bedbaht günlerinde yükseltici ve toplayıcı seslerini duyurmuşlardır.

Halkı, mubarek bir fikir cereyanı etrafında birleştirerek yollarını aşkın çizdiği bir hedefe çevirmişlerdir.

Milletlerin tarihinde bütün büyük hareketler büyük bir

fikirden, büyük bir iman ve aşktan doğan hareketlerdir. Bu hareketleri ise tevlit eden her milletlerin henüz reşit olmadıkları zamanlarda onlara yol gösteren hakimlerdir, şairlerdir. Bilirsiniz, Büyük Petro, Rus hükûmetinin merkezini iç araziden Baltık sahillerine götürdüğü vakit aynı günde yeni payitahtın temeli ile beraber akademinin ve darülfünunun temellerini atmıştı.

Bu neye delâlet eder? Mazi ile alâkasını kesecek yeni bir hayata yükselecek bir Rusya her şeyden evvel ilmin ve sanatın tanzim ve irşadına muhtaçtı. Asyaî ve iptidai bir Rusya yerine dünyaya yeni bir medeniyet vermiş olan ikinci bir Rusya bu görüşten, anlayıştan çıktı.

Arkadaşlar: kanunlar emellerdir. İslâhat Vaitlerdir. Başlayacak bir devir için ortaya konulan kanunlar ve islâhat yepyeni bir zihniyetle yetiştirilecek akide ve aşk sabahı bir neslin kalbine istinat etmedikçe tehlikede sayılır.

Bu içtimada ne görüyoruz: karşımda oturan genç Adliye Vekilimiz milliyet cereyanının ilk habercisi olan aziz şairimize bu daveti ile ne söylemek istiyor?

Büyük fikri unutmuyoruz, onun mübeşşirlerine sadıkız, dostuz demiyor mu? Yanımdaki

Maarif Vekili, kendisine yeni bir muhabbet davet eden bu akşamki pek güzel nutku ile, böyle bir içtimaa kendi kalbinin, kendi dimağının şükranını aktıdığı bu dakikada, ne kadar tabii mevkiindedir.

Burada aynı zamanda uzun senelerin verdiği bir dostlukla kendisini sevdiğimiz Maliye Vekilini görüyoruz. Halbuki içtimamıza daha umumî, daha şamil bir kıymet veren başka simalar da var. Bugüne gelinceye kadar ve bundan sonra da istikbale ait bütün ümitlerimizin istinatgâhı olan büyük ve aziz reisimiz kendi evlâtlarından birini aramıza göndererek bu takdise iştirak ediyor.

Hükûmet reisi yolladıkları bir mümessil ile bu akşam aramızdadırlar. Demek ki içtimamızın bir kaç yakın dostun hususî bir tezahürü halinden çıkıyor. Devletin, hükûmetin iştirak ettiği bir muhabbet ve takdis hareketi, ehemmiyet ve şumulünü alıyor. Elbet memleket gençliği bu hareketin manasını istihkak ettiği ehemmiyetle anlayacaktır.

Arkadaşlar:

Hayatın en güzel mevsimi gençliktir derler. Zannediyorum ki bazen bundan daha güzel bir yaşa tesadüf etmek imkânı vardır. Bütün ömrü beşeriyeti tehviç eden, harekete getiren büyük

mefkûreden biri yolunda geçmiş bir adam tasavvur ediniz. Bu akşam aramızda ve başımızda bir peygamber siması ile duran milli şairimiz Mehmet Emin gibi. Acaba bunun yüzündeki güzelliği hangi yaşta ve nerede bulabilirsiniz? Gözlerine ilâhî bir fikrin azamet ve ulviyetine sinmiş, sanki alnına gökten bir parça koymuş gibi duran bu şairimiz, bizim kalabalığımıza karışmış bir peygamberdir. Evvelâ inkâr edilmiş, istihza edilmiş bir adam, sonra takdir ve takdis edilmiş mukteda tanınmış bir mürşit, bir rehber. Rüyalarının tahakkuk etmediğini görmüş ve ölmüş bir çok mefkûrecilere karşı, onun ne ayrı bir talii varmış. Umduklarını ve dilediklerini birer birer hakikat olmuş gördü ve şimdi doğacağını haber verdiği âlemin ortasında müradına ermiş, mes'ut ve muzaffer yaşıyor.

Sevgili şairimiz bundan on on beş sene sonra senin etrafında, ömrünün yetmiş yetmiş beşinci yılını kutlulamak için toplanacağız. O gün de tıpkı bu akşamki gibi kurulduğu günden beri seni başında muhabbetle ve hürmetle taşıyan ocak ve ocaklılar diyeceklerki; bundan onbeş sene sonra tekrar seni takdis için toplanmak isteriz. aziz babamız, aziz şairimiz.